۱۰ مدل کامل نوشتن در عرض نیم ساعت با هوش‌های جدید

ابزارهای تازه برای نویسندگان، تدوین‌گران و تولیدکنندگان محتوا

نوشتهٔ مهتاب رادمنش

تا همین دو سال پیش، نوشتن یک کتاب کامل برای بسیاری از آدم‌ها کاری بود که همیشه «یک روز» انجامش می‌دادند. اما حالا ده‌ها ابزار تازه آمده‌اند که این کار را از شکل یک پروژهٔ سنگین به یک فرایند قابل‌مدیریت تبدیل کرده‌اند. در این گزارش ۱۰ مدل را معرفی می‌کنیم که هر کدام برای بخشی از این مسیر ساخته شده‌اند؛ از ایده‌پردازی اولیه تا ویرایش نهایی.

۱. مدل «طرح‌نویس سریع»

این مدل برای مرحلهٔ اول ساخته شده است؛ وقتی هنوز نمی‌دانید داستان یا کتاب شما درباره چیست. کافی است یک جمله یا حتی یک کلمه بدهید، مثلاً «کلنگ» یا «یک نامه در کشو»، و مدل چند مسیر مختلف برای ادامه پیشنهاد می‌کند. هدف این مدل کامل‌کردن کار شما نیست، بلکه کمک به شکستن سکوت اول است.

۲. مدل «شخصیت‌ساز»

این مدل فقط اسم و شغل نمی‌دهد. از شما می‌پرسد شخصیت چه می‌خواهد، از چه می‌ترسد، چه دروغی به خودش می‌گوید و چه چیزی را هرگز به کسی نمی‌گوید. خروجی آن پروفایل‌هایی است که بعداً در گفت‌وگوها و صحنه‌ها واقعاً به کار می‌آیند.

۳. مدل «ساختار سه‌پرده‌ای»

برای کسانی که دوست دارند بدانند کجای کار هستند، این مدل نقشهٔ کلی می‌سازد: شروع، گره‌افکنی، نقطهٔ عطف، بحران، اوج و پایان. شما فقط باید برای هر بخش چند خط بنویسید تا مدل آن را به یک اسکلت کامل تبدیل کند.

۴. مدل «گفت‌وگونویس»

یکی از سخت‌ترین کارها برای بسیاری از نویسندگان، نوشتن دیالوگ طبیعی است. این مدل با گرفتن دو شخصیت و یک موقعیت، گفت‌وگوهایی می‌سازد که هم به شخصیت‌ها شبیه‌اند و هم پیش می‌روند. برای ویرایش، می‌توانید بخش‌های خشک را جدا کنید و دوباره از مدل بخواهید آن‌ها را زنده‌تر کند.

۵. مدل «ویراستار سخت‌گیر»

این مدل عمداً بی‌رحم است. جمله‌های تکراری، توصیف‌های کلیشه‌ای، شروع‌های خسته‌کننده و پایان‌های ضعیف را بی‌رودربایستی علامت می‌زند و توضیح می‌دهد چرا. اگر نویسنده‌ای هستید که از نقد فرار می‌کند، این مدل برای شما ساخته نشده؛ اما اگر آماده‌اید، یکی از بهترین دوستان ویرایش است.

۶. مدل «بازنویسی با لحن»

شما یک پاراگراف می‌نویسید و می‌گویید می‌خواهید همین متن با لحن یک راوی خسته، یک معلم سختگیر یا یک کودک ده‌ساله بازنویسی شود. این مدل برای آزمایش صداهای مختلف و پیدا کردن لحن نهایی داستان بسیار مفید است.

۷. مدل «خلاصه‌ساز فصل»

وقتی فصل‌های زیادی نوشته‌اید و گم کرده‌اید کجا چه گفته‌اید، این مدل هر فصل را در چند جمله خلاصه می‌کند. این کار برای نویسندگان سری‌ها و رمان‌های طولانی بسیار ارزشمند است.

۸. مدل «پیشنهاد صحنه»

گاهی نویسنده می‌داند داستان کجا باید برود، اما نمی‌داند صحنه چگونه شروع شود. این مدل چند پیشنهاد برای شروع صحنه ارائه می‌دهد، از توصیف محیط گرفته تا ورود ناگهانی یک شخصیت.

۹. مدل «ویراستار نهایی»

این مدل برای مرحلهٔ آخر است، وقتی متن شما تقریباً آماده است و فقط به صیقل نیاز دارد. تکرارها، جمله‌های سنگین و پاراگراف‌های طولانی را پیدا می‌کند و پیشنهاد می‌دهد.

۱۰. مدل «مدیر پروژه»

این مدل کمتر به متن کار دارد و بیشتر به شما کمک می‌کند برنامه بریزید. برای هر فصل یک هدف تعیین می‌کند، زمان‌بندی پیشنهاد می‌دهد و یادآوری‌هایی می‌فرستد تا پروژه از دست نرود.

نکته: هیچ‌کدام از این مدل‌ها جای خواندن و تمرین را نمی‌گیرند. بهترین نتیجه وقتی است که از آن‌ها برای تقویت کار خودتان استفاده کنید، نه برای دور زدن آن.

کتاب‌های سفارشی، مُد تازهٔ نیمهٔ شعبان

ناشران کوچک برای هدیه‌های فرهنگی به سراغ چاپ‌های محدود رفته‌اند

گزارش از نسرین بهمنی

در هفته‌های مانده به نیمهٔ شعبان، ویترین چند کتاب‌فروشی در خیابان بلورسازی شکل تازه‌ای گرفته است. به‌جای انبوه همیشگی رمان‌های پرفروش، میز اول را جلدهای هم‌رنگ و کاغذهای دست‌ساز پر کرده‌اند. روی برخی کتاب‌ها نام گیرنده چاپ شده و روی بعضی دیگر جای خالی مانده تا خریدار خودش بنویسد. ناشران می‌گویند این روزها بسیاری از مشتریان دنبال کتابی می‌گردند که «فقط برای یک نفر» ساخته شده باشد.

این مُد از کجا آمد؟ پاسخ ساده نیست. بخشی از آن به کمبود بودجه برمی‌گردد. وقتی هدیه‌ها باید کم‌هزینه باشند، کتاب هنوز گزینهٔ امن است، اما کتابی که کسی در هر شهر دیگر هم پیدا کند، دیگر آن حس نزدیکی را ندارد. بخشی هم به خستگی از تکرار برمی‌گردد. بسیاری از خریداران می‌خواهند نشان دهند که وقت گذاشته‌اند، حتی اگر مبلغ زیاد نباشد.

در انتشارات «نخ‌نما» این طرح از سال گذشته جدی شد. مدیر انتشارات، مهندس کامران سلیمی‌فر، می‌گوید تیراژ بیشتر این کتاب‌ها از ۱۵۰ نسخه بالاتر نمی‌رود و بسیاری از آن‌ها فقط یک بار چاپ می‌شوند. او می‌گوید همین محدودیت باعث شده طراحی هر جلد با وسواس بیشتری انجام شود. «وقتی می‌دانی کتاب را یک نفر خاص می‌خواند، دیگر نمی‌توانی سراغ کاغذ ارزان و جلد معمولی بروی.»

هزینه‌ها البته بالا می‌رود. یک جلد کتاب با صحافی دستی، کاغذ ویژه و یک نامهٔ کوچک داخل آن، دست‌کم ۳ برابر یک کتاب عادی تمام می‌شود. برای همین بسیاری از مشتریان ترجیح می‌دهند چند نفر دست به یکی کنند و یک هدیهٔ مشترک بخرند. به گفتهٔ فروشندگان، این روزها سفارش‌هایی برای ۵ یا ۶ نسخه از یک کتاب بیش از سفارش‌های تکی دیده می‌شود.

نویسندگان هم وارد این بازار شده‌اند. برخی از آن‌ها پیش‌تر فقط برای انتشارات بزرگ کار می‌کردند، اما حالا خودشان کتاب‌های کوچک و شخصی منتشر می‌کنند. یکی از آن‌ها، خانم نسرین وکیلی، برای هر مشتری یک فصل کوتاه درباره همان شخص می‌نویسد و فقط یک نسخه چاپ می‌کند. او می‌گوید گاهی ماه‌ها درباره یک جمله فکر می‌کند تا مطمئن شود خواننده واقعی همان را خواهد شنید.

البته همه از این روند راضی نیستند. برخی منتقدان می‌گویند این مُد بیشتر به نفع چاپخانه‌ها و تزئین‌کنندگان است تا خود کتاب و نویسنده. به گفتهٔ آن‌ها، وقتی هر کتاب فقط یک نسخه چاپ می‌شود، دیگر بحث تیراژ، توزیع و حتی خواندن جدی هم کنار می‌رود. اما فروش بسیاری از این ناشران کوچک نشان می‌دهد که دست‌کم برای مدتی، مخاطب واقعی برای این شکل از کتاب وجود دارد.

هنوز هم می‌شود با دست نامه نوشت

چند خانه در محله‌های قدیمی شهر هنوز خط‌های قدیمی را آموزش می‌دهند

گزارش از نسرین بهمنی

در کوچه‌های قدیمی شهر، پشت درهای چوبی که رنگ‌شان با گذر سال‌ها کم‌کم پوست انداخته، هنوز می‌شود صدای قلم نی را شنید. صدایی آرام و کمی خش‌دار که بیشتر شبیه نفس‌کشیدن است تا نوشتن. در چند خانه در محله‌های قدیمی شهر، هنوز هم کلاس‌هایی برگزار می‌شود که در آن‌ها نه با کیبورد و نه با خودکار، بلکه با نی و مرکب درس می‌دهند. این کلاس‌ها نه برای نوستالژی راه افتاده‌اند و نه برای عکس‌های یادگاری. بیشتر شاگردان آن‌ها نوجوان‌اند و بسیاری‌شان تا پیش از آن حتی نمی‌دانستند نستعلیق چه فرقی با شکسته دارد.

خانه‌ای که بیشتر از همه از آن صدا می‌شنوید، خانهٔ شمارهٔ ۱۴ کوچهٔ بیدستان است. در را که باز کنید، اول بوی کاغذ و مرکب به استقبال‌تان می‌آید. حیاط کوچک است، با یک حوض سنگی کم‌آب و دو درخت انار که برگ‌هایشان در مهر زرد شده‌اند. پشت پنجره‌ها، چند میز چوبی کنار هم چیده شده‌اند و پشت هر میز، یک نفر خم شده روی کاغذ. هیچ‌کس عجله ندارد. اینجا عجله را از در بیرون می‌گذارند.

استاد این کلاس‌ها، آقای منوچهر صالحی‌راد، بیش از ۴۰ سال است که خط می‌نویسد و بیش از ۲۵ سال است که شاگرد می‌پذیرد. او هیچ‌وقت خودش را معلم خط معرفی نمی‌کند. می‌گوید فقط کسی است که سال‌ها پای کاغذ نشسته و حالا دوست دارد آنچه را یاد گرفته، پس بدهد. جمله‌ای که چند بار در گفت‌وگو تکرار می‌کند این است: «خط را نمی‌شود در یک جلسه یاد گرفت، اما می‌شود در یک جلسه دوست داشت.» و شاید همین جمله بیشتر از هر توضیح دیگری توضیح دهد که چرا این کلاس‌ها هنوز پر می‌شوند.

کلاس‌های خط در کدام خانه‌ها برگزار می‌شود؟

نام خانه / استاد	محله	روز و ساعت	شهریه ماهانه
خانهٔ خوشنویسی صالحی‌راد	بیدستان، کوچهٔ ۱۴	شنبه و دوشنبه، ۱۶ تا ۱۸	۱۲۰ هزار تومان
کلاس خط آقای رحیمی	سرچشمه، خیابان باغ‌نو	سه‌شنبه و پنجشنبه، ۱۷ تا ۱۹	۱۵۰ هزار تومان
خانهٔ هنر «نی و کاغذ»	نارون‌بن، میدان کهنه	یکشنبه و چهارشنبه، ۱۵ تا ۱۷	۱۰۰ هزار تومان
کلاس خط خانم دلاوری	بیدستان، کوچهٔ ۲۲	جمعه، ۹ تا ۱۲	۱۸۰ هزار تومان

شهریه‌ها در همهٔ این خانه‌ها ماهانه است و شامل کاغذ و مرکب نمی‌شود؛ شاگرد باید ابزار خودش را همراه بیاورد. تعداد شاگردان در هر کلاس معمولاً بین ۶ تا ۱۰ نفر است و ثبت‌نام تقریباً همیشه باز است، چون کسی کلاس را ترک نمی‌کند مگر اینکه شهر را عوض کند یا دیگر وقت نداشته باشد.

کتاب‌های سفارشی، مُد تازهٔ نیمهٔ شعبان

هدیه‌های فرهنگی به جای انبوه رمان‌های پرفروش، سراغ چاپ‌های محدود و اسم‌دار رفته‌اند

گزارش از نسرین بهمنی

در هفته‌های مانده به نیمهٔ شعبان، ویترین چند کتاب‌فروشی در خیابان بلورسازی شکل تازه‌ای گرفته است. به‌جای انبوه همیشگی رمان‌های پرفروش، میز اول را جلدهای هم‌رنگ و کاغذهای دست‌ساز پر کرده‌اند. روی برخی کتاب‌ها نام گیرنده چاپ شده و روی بعضی دیگر جای خالی مانده تا خریدار خودش بنویسد. ناشران می‌گویند این روزها بسیاری از مشتریان دنبال کتابی می‌گردند که «فقط برای یک نفر» ساخته شده باشد.

این مُد از کجا آمد؟ پاسخ ساده نیست. بخشی از آن به کمبود بودجه برمی‌گردد. وقتی هدیه‌ها باید کم‌هزینه باشند، کتاب هنوز گزینهٔ امن است، اما کتابی که کسی در هر شهر دیگر هم پیدا کند، دیگر آن حس نزدیکی را ندارد. بخشی هم به خستگی از تکرار برمی‌گردد. بسیاری از خریداران می‌خواهند نشان دهند که وقت گذاشته‌اند، حتی اگر مبلغ زیاد نباشد.

در انتشارات «نخ‌نما» این طرح از سال گذشته جدی شد. مدیر انتشارات، مهندس کامران سلیمی‌فر، می‌گوید تیراژ بیشتر این کتاب‌ها از ۱۵۰ نسخه بالاتر نمی‌رود و بسیاری از آن‌ها فقط یک بار چاپ می‌شوند. او می‌گوید همین محدودیت باعث شده طراحی هر جلد با وسواس بیشتری انجام شود. «وقتی می‌دانی کتاب را یک نفر خاص می‌خواند، دیگر نمی‌توانی سراغ کاغذ ارزان و جلد معمولی بروی.»

هزینه‌ها البته بالا می‌رود. یک جلد کتاب با صحافی دستی، کاغذ ویژه و یک نامهٔ کوچک داخل آن، دست‌کم ۳ برابر یک کتاب عادی تمام می‌شود. برای همین بسیاری از مشتریان ترجیح می‌دهند چند نفر دست به یکی کنند و یک هدیهٔ مشترک بخرند. به گفتهٔ فروشندگان، این روزها سفارش‌هایی برای ۵ یا ۶ نسخه از یک کتاب بیش از سفارش‌های تکی دیده می‌شود.

نویسندگان هم وارد این بازار شده‌اند. برخی از آن‌ها پیش‌تر فقط برای انتشارات بزرگ کار می‌کردند، اما حالا خودشان کتاب‌های کوچک و شخصی منتشر می‌کنند. یکی از آن‌ها، خانم نسرین وکیلی، برای هر مشتری یک فصل کوتاه درباره همان شخص می‌نویسد و فقط یک نسخه چاپ می‌کند. او می‌گوید گاهی ماه‌ها درباره یک جمله فکر می‌کند تا مطمئن شود خواننده واقعی همان را خواهد شنید.

البته همه از این روند راضی نیستند. برخی منتقدان می‌گویند این مُد بیشتر به نفع چاپخانه‌ها و تزئین‌کنندگان است تا خود کتاب و نویسنده. به گفتهٔ آن‌ها، وقتی هر کتاب فقط یک نسخه چاپ می‌شود، دیگر بحث تیراژ، توزیع و حتی خواندن جدی هم کنار می‌رود. اما فروش بسیاری از این ناشران کوچک نشان می‌دهد که دست‌کم برای مدتی، مخاطب واقعی برای این شکل از کتاب وجود دارد.

۱۰ مدل کامل نوشتن در عرض نیم ساعت با هوش‌های جدید

ابزارهای تازه برای نویسندگان، تدوین‌گران و تولیدکنندگان محتوا

نوشتهٔ مهتاب رادمنش

تا همین دو سال پیش، نوشتن یک کتاب کامل برای بسیاری از آدم‌ها کاری بود که همیشه «یک روز» انجامش می‌دادند. اما حالا ده‌ها ابزار تازه آمده‌اند که این کار را از شکل یک پروژهٔ سنگین به یک فرایند قابل‌مدیریت تبدیل کرده‌اند. در این گزارش ۱۰ مدل را معرفی می‌کنیم که هر کدام برای بخشی از این مسیر ساخته شده‌اند؛ از ایده‌پردازی اولیه تا ویرایش نهایی.

۱. مدل «طرح‌نویس سریع»

این مدل برای مرحلهٔ اول ساخته شده است؛ وقتی هنوز نمی‌دانید داستان یا کتاب شما درباره چیست. کافی است یک جمله یا حتی یک کلمه بدهید، مثلاً «کلنگ» یا «یک نامه در کشو»، و مدل چند مسیر مختلف برای ادامه پیشنهاد می‌کند. هدف این مدل کامل‌کردن کار شما نیست، بلکه کمک به شکستن سکوت اول است.

۲. مدل «شخصیت‌ساز»

این مدل فقط اسم و شغل نمی‌دهد. از شما می‌پرسد شخصیت چه می‌خواهد، از چه می‌ترسد، چه دروغی به خودش می‌گوید و چه چیزی را هرگز به کسی نمی‌گوید. خروجی آن پروفایل‌هایی است که بعداً در گفت‌وگوها و صحنه‌ها واقعاً به کار می‌آیند.

۳. مدل «ساختار سه‌پرده‌ای»

برای کسانی که دوست دارند بدانند کجای کار هستند، این مدل نقشهٔ کلی می‌سازد: شروع، گره‌افکنی، نقطهٔ عطف، بحران، اوج و پایان. شما فقط باید برای هر بخش چند خط بنویسید تا مدل آن را به یک اسکلت کامل تبدیل کند.

۴. مدل «گفت‌وگونویس»

یکی از سخت‌ترین کارها برای بسیاری از نویسندگان، نوشتن دیالوگ طبیعی است. این مدل با گرفتن دو شخصیت و یک موقعیت، گفت‌وگوهایی می‌سازد که هم به شخصیت‌ها شبیه‌اند و هم پیش می‌روند. برای ویرایش، می‌توانید بخش‌های خشک را جدا کنید و دوباره از مدل بخواهید آن‌ها را زنده‌تر کند.

۵. مدل «ویراستار سخت‌گیر»

این مدل عمداً بی‌رحم است. جمله‌های تکراری، توصیف‌های کلیشه‌ای، شروع‌های خسته‌کننده و پایان‌های ضعیف را بی‌رودربایستی علامت می‌زند و توضیح می‌دهد چرا. اگر نویسنده‌ای هستید که از نقد فرار می‌کند، این مدل برای شما ساخته نشده؛ اما اگر آماده‌اید، یکی از بهترین دوستان ویرایش است.

۶. مدل «بازنویسی با لحن»

شما یک پاراگراف می‌نویسید و می‌گویید می‌خواهید همین متن با لحن یک راوی خسته، یک معلم سختگیر یا یک کودک ده‌ساله بازنویسی شود. این مدل برای آزمایش صداهای مختلف و پیدا کردن لحن نهایی داستان بسیار مفید است.

۷. مدل «خلاصه‌ساز فصل»

وقتی فصل‌های زیادی نوشته‌اید و گم کرده‌اید کجا چه گفته‌اید، این مدل هر فصل را در چند جمله خلاصه می‌کند. این کار برای نویسندگان سری‌ها و رمان‌های طولانی بسیار ارزشمند است.

۸. مدل «پیشنهاد صحنه»

گاهی نویسنده می‌داند داستان کجا باید برود، اما نمی‌داند صحنه چگونه شروع شود. این مدل چند پیشنهاد برای شروع صحنه ارائه می‌دهد، از توصیف محیط گرفته تا ورود ناگهانی یک شخصیت.

۹. مدل «ویراستار نهایی»

این مدل برای مرحلهٔ آخر است، وقتی متن شما تقریباً آماده است و فقط به صیقل نیاز دارد. تکرارها، جمله‌های سنگین و پاراگراف‌های طولانی را پیدا می‌کند و پیشنهاد می‌دهد.

۱۰. مدل «مدیر پروژه»

این مدل کمتر به متن کار دارد و بیشتر به شما کمک می‌کند برنامه بریزید. برای هر فصل یک هدف تعیین می‌کند، زمان‌بندی پیشنهاد می‌دهد و یادآوری‌هایی می‌فرستد تا پروژه از دست نرود.

نکته: هیچ‌کدام از این مدل‌ها جای خواندن و تمرین را نمی‌گیرند. بهترین نتیجه وقتی است که از آن‌ها برای تقویت کار خودتان استفاده کنید، نه برای دور زدن آن.

کتاب‌های سفارشی، مُد تازهٔ نیمهٔ شعبان

هدیه‌های فرهنگی به جای انبوه رمان‌های پرفروش، سراغ چاپ‌های محدود و اسم‌دار رفته‌اند

گزارش از نسرین بهمنی

در هفته‌های مانده به نیمهٔ شعبان، ویترین چند کتاب‌فروشی در خیابان بلورسازی شکل تازه‌ای گرفته است. به‌جای انبوه همیشگی رمان‌های پرفروش، میز اول را جلدهای هم‌رنگ و کاغذهای دست‌ساز پر کرده‌اند. روی برخی کتاب‌ها نام گیرنده چاپ شده و روی بعضی دیگر جای خالی مانده تا خریدار خودش بنویسد. ناشران می‌گویند این روزها بسیاری از مشتریان دنبال کتابی می‌گردند که «فقط برای یک نفر» ساخته شده باشد.

این مُد از کجا آمد؟ پاسخ ساده نیست. بخشی از آن به کمبود بودجه برمی‌گردد. وقتی هدیه‌ها باید کم‌هزینه باشند، کتاب هنوز گزینهٔ امن است، اما کتابی که کسی در هر شهر دیگر هم پیدا کند، دیگر آن حس نزدیکی را ندارد. بخشی هم به خستگی از تکرار برمی‌گردد. بسیاری از خریداران می‌خواهند نشان دهند که وقت گذاشته‌اند، حتی اگر مبلغ زیاد نباشد.

در انتشارات «نخ‌نما» این طرح از سال گذشته جدی شد. مدیر انتشارات، مهندس کامران سلیمی‌فر، می‌گوید تیراژ بیشتر این کتاب‌ها از ۱۵۰ نسخه بالاتر نمی‌رود و بسیاری از آن‌ها فقط یک بار چاپ می‌شوند. او می‌گوید همین محدودیت باعث شده طراحی هر جلد با وسواس بیشتری انجام شود. «وقتی می‌دانی کتاب را یک نفر خاص می‌خواند، دیگر نمی‌توانی سراغ کاغذ ارزان و جلد معمولی بروی.»

هزینه‌ها البته بالا می‌رود. یک جلد کتاب با صحافی دستی، کاغذ ویژه و یک نامهٔ کوچک داخل آن، دست‌کم ۳ برابر یک کتاب عادی تمام می‌شود. برای همین بسیاری از مشتریان ترجیح می‌دهند چند نفر دست به یکی کنند و یک هدیهٔ مشترک بخرند. به گفتهٔ فروشندگان، این روزها سفارش‌هایی برای ۵ یا ۶ نسخه از یک کتاب بیش از سفارش‌های تکی دیده می‌شود.

نویسندگان هم وارد این بازار شده‌اند. برخی از آن‌ها پیش‌تر فقط برای انتشارات بزرگ کار می‌کردند، اما حالا خودشان کتاب‌های کوچک و شخصی منتشر می‌کنند. یکی از آن‌ها، خانم نسرین وکیلی، برای هر مشتری یک فصل کوتاه درباره همان شخص می‌نویسد و فقط یک نسخه چاپ می‌کند. او می‌گوید گاهی ماه‌ها درباره یک جمله فکر می‌کند تا مطمئن شود خواننده واقعی همان را خواهد شنید.

البته همه از این روند راضی نیستند. برخی منتقدان می‌گویند این مُد بیشتر به نفع چاپخانه‌ها و تزئین‌کنندگان است تا خود کتاب و نویسنده. به گفتهٔ آن‌ها، وقتی هر کتاب فقط یک نسخه چاپ می‌شود، دیگر بحث تیراژ، توزیع و حتی خواندن جدی هم کنار می‌رود. اما فروش بسیاری از این ناشران کوچک نشان می‌دهد که دست‌کم برای مدتی، مخاطب واقعی برای این شکل از کتاب وجود دارد.

هنوز هم می‌شود با دست نامه نوشت

چند خانه در محله‌های قدیمی شهر هنوز خط‌های قدیمی را آموزش می‌دهند

گزارش از نسرین بهمنی

در کوچه‌های قدیمی شهر، پشت درهای چوبی که رنگ‌شان با گذر سال‌ها کم‌کم پوست انداخته، هنوز می‌شود صدای قلم نی را شنید. صدایی آرام و کمی خش‌دار که بیشتر شبیه نفس‌کشیدن است تا نوشتن. در چند خانه در محله‌های قدیمی شهر، هنوز هم کلاس‌هایی برگزار می‌شود که در آن‌ها نه با کیبورد و نه با خودکار، بلکه با نی و مرکب درس می‌دهند. این کلاس‌ها نه برای نوستالژی راه افتاده‌اند و نه برای عکس‌های یادگاری. بیشتر شاگردان آن‌ها نوجوان‌اند و بسیاری‌شان تا پیش از آن حتی نمی‌دانستند نستعلیق چه فرقی با شکسته دارد.

خانه‌ای که بیشتر از همه از آن صدا می‌شنوید، خانهٔ شمارهٔ ۱۴ کوچهٔ بیدستان است. در را که باز کنید، اول بوی کاغذ و مرکب به استقبال‌تان می‌آید. حیاط کوچک است، با یک حوض سنگی کم‌آب و دو درخت انار که برگ‌هایشان در مهر زرد شده‌اند. پشت پنجره‌ها، چند میز چوبی کنار هم چیده شده‌اند و پشت هر میز، یک نفر خم شده روی کاغذ. هیچ‌کس عجله ندارد. اینجا عجله را از در بیرون می‌گذارند.

استاد این کلاس‌ها، آقای منوچهر صالحی‌راد، بیش از ۴۰ سال است که خط می‌نویسد و بیش از ۲۵ سال است که شاگرد می‌پذیرد. او هیچ‌وقت خودش را معلم خط معرفی نمی‌کند. می‌گوید فقط کسی است که سال‌ها پای کاغذ نشسته و حالا دوست دارد آنچه را یاد گرفته، پس بدهد. جمله‌ای که چند بار در گفت‌وگو تکرار می‌کند این است: «خط را نمی‌شود در یک جلسه یاد گرفت، اما می‌شود در یک جلسه دوست داشت.» و شاید همین جمله بیشتر از هر توضیح دیگری توضیح دهد که چرا این کلاس‌ها هنوز پر می‌شوند.

کلاس‌های خط در کدام خانه‌ها برگزار می‌شود؟

نام خانه / استاد	محله	روز و ساعت	شهریه ماهانه
خانهٔ خوشنویسی صالحی‌راد	بیدستان، کوچهٔ ۱۴	شنبه و دوشنبه، ۱۶ تا ۱۸	۱۲۰ هزار تومان
کلاس خط آقای رحیمی	سرچشمه، خیابان باغ‌نو	سه‌شنبه و پنجشنبه، ۱۷ تا ۱۹	۱۵۰ هزار تومان
خانهٔ هنر «نی و کاغذ»	نارون‌بن، میدان کهنه	یکشنبه و چهارشنبه، ۱۵ تا ۱۷	۱۰۰ هزار تومان
کلاس خط خانم دلاوری	بیدستان، کوچهٔ ۲۲	جمعه، ۹ تا ۱۲	۱۸۰ هزار تومان

شهریه‌ها در همهٔ این خانه‌ها ماهانه است و شامل کاغذ و مرکب نمی‌شود؛ شاگرد باید ابزار خودش را همراه بیاورد. تعداد شاگردان در هر کلاس معمولاً بین ۶ تا ۱۰ نفر است و ثبت‌نام تقریباً همیشه باز است، چون کسی کلاس را ترک نمی‌کند مگر اینکه شهر را عوض کند یا دیگر وقت نداشته باشد.

کتاب‌های سفارشی، مُد تازهٔ نیمهٔ شعبان

هدیه‌های فرهنگی به جای انبوه رمان‌های پرفروش، سراغ چاپ‌های محدود و اسم‌دار رفته‌اند

گزارش از نسرین بهمنی

در هفته‌های مانده به نیمهٔ شعبان، ویترین چند کتاب‌فروشی در خیابان بلورسازی شکل تازه‌ای گرفته است. به‌جای انبوه همیشگی رمان‌های پرفروش، میز اول را جلدهای هم‌رنگ و کاغذهای دست‌ساز پر کرده‌اند. روی برخی کتاب‌ها نام گیرنده چاپ شده و روی بعضی دیگر جای خالی مانده تا خریدار خودش بنویسد. ناشران می‌گویند این روزها بسیاری از مشتریان دنبال کتابی می‌گردند که «فقط برای یک نفر» ساخته شده باشد.

این مُد از کجا آمد؟ پاسخ ساده نیست. بخشی از آن به کمبود بودجه برمی‌گردد. وقتی هدیه‌ها باید کم‌هزینه باشند، کتاب هنوز گزینهٔ امن است، اما کتابی که کسی در هر شهر دیگر هم پیدا کند، دیگر آن حس نزدیکی را ندارد. بخشی هم به خستگی از تکرار برمی‌گردد. بسیاری از خریداران می‌خواهند نشان دهند که وقت گذاشته‌اند، حتی اگر مبلغ زیاد نباشد.

در انتشارات «نخ‌نما» این طرح از سال گذشته جدی شد. مدیر انتشارات، مهندس کامران سلیمی‌فر، می‌گوید تیراژ بیشتر این کتاب‌ها از ۱۵۰ نسخه بالاتر نمی‌رود و بسیاری از آن‌ها فقط یک بار چاپ می‌شوند. او می‌گوید همین محدودیت باعث شده طراحی هر جلد با وسواس بیشتری انجام شود. «وقتی می‌دانی کتاب را یک نفر خاص می‌خواند، دیگر نمی‌توانی سراغ کاغذ ارزان و جلد معمولی بروی.»

هزینه‌ها البته بالا می‌رود. یک جلد کتاب با صحافی دستی، کاغذ ویژه و یک نامهٔ کوچک داخل آن، دست‌کم ۳ برابر یک کتاب عادی تمام می‌شود. برای همین بسیاری از مشتریان ترجیح می‌دهند چند نفر دست به یکی کنند و یک هدیهٔ مشترک بخرند. به گفتهٔ فروشندگان، این روزها سفارش‌هایی برای ۵ یا ۶ نسخه از یک کتاب بیش از سفارش‌های تکی دیده می‌شود.

نویسندگان هم وارد این بازار شده‌اند. برخی از آن‌ها پیش‌تر فقط برای انتشارات بزرگ کار می‌کردند، اما حالا خودشان کتاب‌های کوچک و شخصی منتشر می‌کنند. یکی از آن‌ها، خانم نسرین وکیلی، برای هر مشتری یک فصل کوتاه درباره همان شخص می‌نویسد و فقط یک نسخه چاپ می‌کند. او می‌گوید گاهی ماه‌ها درباره یک جمله فکر می‌کند تا مطمئن شود خواننده واقعی همان را خواهد شنید.

البته همه از این روند راضی نیستند. برخی منتقدان می‌گویند این مُد بیشتر به نفع چاپخانه‌ها و تزئین‌کنندگان است تا خود کتاب و نویسنده. به گفتهٔ آن‌ها، وقتی هر کتاب فقط یک نسخه چاپ می‌شود، دیگر بحث تیراژ، توزیع و حتی خواندن جدی هم کنار می‌رود. اما فروش بسیاری از این ناشران کوچک نشان می‌دهد که دست‌کم برای مدتی، مخاطب واقعی برای این شکل از کتاب وجود دارد.

هنوز هم می‌شود با دست نامه نوشت

چند خانه در محله‌های قدیمی شهر هنوز خط‌های قدیمی را آموزش می‌دهند

گزارش از نسرین بهمنی

در کوچه‌های قدیمی شهر، پشت درهای چوبی که رنگ‌شان با گذر سال‌ها کم‌کم پوست انداخته، هنوز می‌شود صدای قلم نی را شنید. صدایی آرام و کمی خش‌دار که بیشتر شبیه نفس‌کشیدن است تا نوشتن. در چند خانه در محله‌های قدیمی شهر، هنوز هم کلاس‌هایی برگزار می‌شود که در آن‌ها نه با کیبورد و نه با خودکار، بلکه با نی و مرکب درس می‌دهند. این کلاس‌ها نه برای نوستالژی راه افتاده‌اند و نه برای عکس‌های یادگاری. بیشتر شاگردان آن‌ها نوجوان‌اند و بسیاری‌شان تا پیش از آن حتی نمی‌دانستند نستعلیق چه فرقی با شکسته دارد.

خانه‌ای که بیشتر از همه از آن صدا می‌شنوید، خانهٔ شمارهٔ ۱۴ کوچهٔ بیدستان است. در را که باز کنید، اول بوی کاغذ و مرکب به استقبال‌تان می‌آید. حیاط کوچک است، با یک حوض سنگی کم‌آب و دو درخت انار که برگ‌هایشان در مهر زرد شده‌اند. پشت پنجره‌ها، چند میز چوبی کنار هم چیده شده‌اند و پشت هر میز، یک نفر خم شده روی کاغذ. هیچ‌کس عجله ندارد. اینجا عجله را از در بیرون می‌گذارند.

استاد این کلاس‌ها، آقای منوچهر صالحی‌راد، بیش از ۴۰ سال است که خط می‌نویسد و بیش از ۲۵ سال است که شاگرد می‌پذیرد. او هیچ‌وقت خودش را معلم خط معرفی نمی‌کند. می‌گوید فقط کسی است که سال‌ها پای کاغذ نشسته و حالا دوست دارد آنچه را یاد گرفته، پس بدهد. جمله‌ای که چند بار در گفت‌وگو تکرار می‌کند این است: «خط را نمی‌شود در یک جلسه یاد گرفت، اما می‌شود در یک جلسه دوست داشت.» و شاید همین جمله بیشتر از هر توضیح دیگری توضیح دهد که چرا این کلاس‌ها هنوز پر می‌شوند.

کلاس‌های خط در کدام خانه‌ها برگزار می‌شود؟

نام خانه / استاد	محله	روز و ساعت	شهریه ماهانه
خانهٔ خوشنویسی صالحی‌راد	بیدستان، کوچهٔ ۱۴	شنبه و دوشنبه، ۱۶ تا ۱۸	۱۲۰ هزار تومان
کلاس خط آقای رحیمی	سرچشمه، خیابان باغ‌نو	سه‌شنبه و پنجشنبه، ۱۷ تا ۱۹	۱۵۰ هزار تومان
خانهٔ هنر «نی و کاغذ»	نارون‌بن، میدان کهنه	یکشنبه و چهارشنبه، ۱۵ تا ۱۷	۱۰۰ هزار تومان
کلاس خط خانم دلاوری	بیدستان، کوچهٔ ۲۲	جمعه، ۹ تا ۱۲	۱۸۰ هزار تومان

شهریه‌ها در همهٔ این خانه‌ها ماهانه است و شامل کاغذ و مرکب نمی‌شود؛ شاگرد باید ابزار خودش را همراه بیاورد. تعداد شاگردان در هر کلاس معمولاً بین ۶ تا ۱۰ نفر است و ثبت‌نام تقریباً همیشه باز است، چون کسی کلاس را ترک نمی‌کند مگر اینکه شهر را عوض کند یا دیگر وقت نداشته باشد.